

Марія Чумарна

Українська мова

БУКВАР

ЧАСТИНА 3

клас

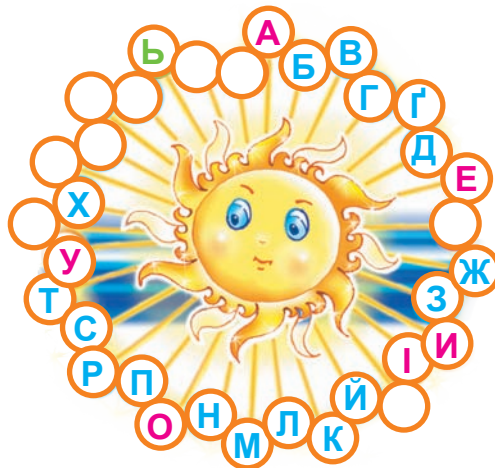
Марія Чумарна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Буквар

Навчальний посібник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 5-ти частинах)

Частина 3

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2023

УДК 811.161.2(075)
Ч 90

Навчальний посібник створено за Типовими освітніми програмами,
розробленими під керівництвом О. Я. Савченко та керівництвом Р. Б. Шияна

Схвалено для використання в освітньому процесі
[рішення експертних комісій з педагогіки та методики початкової освіти
від 06 грудня 2022 року (протокол №6) та з проведення
антидискримінаційної експертизи від 5 січня 2023 року (протокол №1)],
№2.0007-2023 у Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам

Чумарна М. І.

Ч 90 Українська мова. Буквар : навч. посіб. для 1 кл. закладів
загальн. середн. освіти : у 5-ти ч. Ч. 3. / М.І. Чумарна. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2023. — 64 с. : іл.

ISBN 978-966-10-6895-6

Навчальний посібник за своїм змістом відповідає Державному
стандарту початкової освіти та Типовим освітнім програмам.

Для учнів та учениць 1 класу.

УДК 811.161.2(075)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток,
використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

<https://edodatok.com/books/6881-9/>

Тех. підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89; admin@bohdan-digital.com

ISBN 978-966-10-6895-6

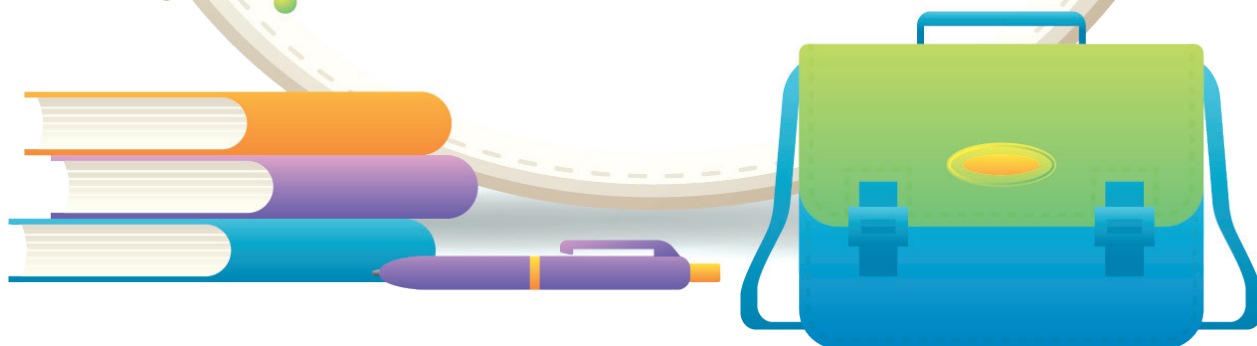
© М.І. Чумарна, 2022
© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2023

ДОРОГИЙ ПЕРШОКЛАСНИКУ! ДОРОГА ПЕРШОКЛАСНИЦЕ!

Раді вітати тебе на сторінках нашого посібника. Ти вже багато чого знаєш і вмієш.

Та попереду на тебе чекає ще чимало цікавого. Читай, міркуй, описуй ілюстрації, висловлюй свої думки. Старанно виконуй письмові завдання.

Бажаємо тобі успіхів!

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— прочитай;

— запам'ятай;

— розкажи;

— познач, намалюй, напиши;

— попрацюй у парі;

— попрацюй у групі;

— поміркуй, виконай завдання;

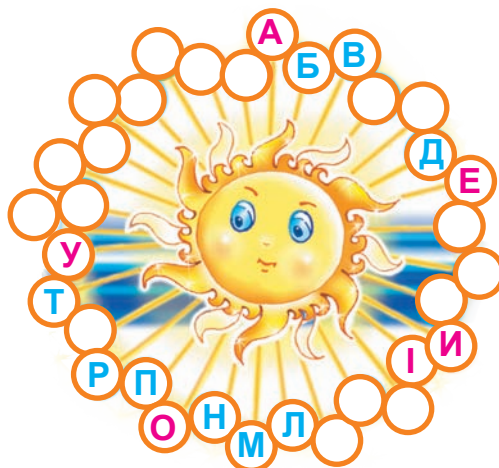

— виконай завдання підвищеної складності.

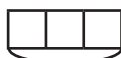
Звуки [р], [р']. Буква Р, р

- ❓ Кого зображено на малюнку справа? Розглянь звукову схему. Назви перший звук у слові *равлик*. Якою буквою він позначається?

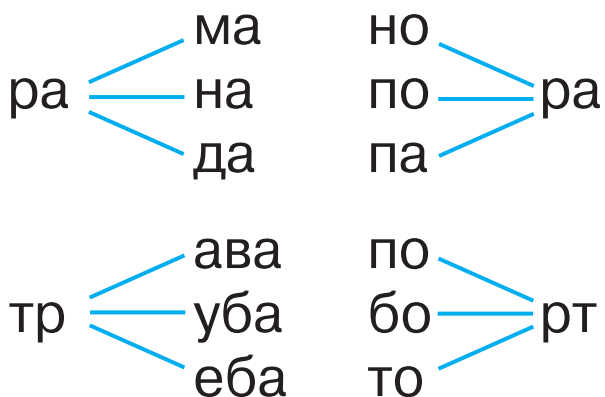
Рр

- ✎ Познач місце звуків [р], [р'] у схемах.

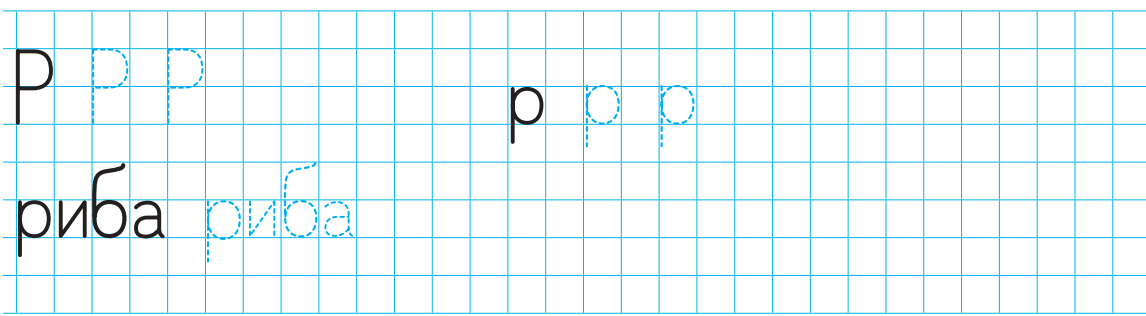
- 📖 Утвори склади і слова. Прочитай.

брі́д — брóви дрі́т — дрóва рі́д — роді́на

Надрукуй.

Назвіть слова, у яких «заховалися» подані склади.

ра		ар	
ро		ор	
ру		ур	
рі		ір	
ри		ир	
ре		ер	

Прочитай і порівняй.

ара	→	барабан
оро	→	ворона
ура	→	бандура
іра	→	міра
ири	→	мирити
ере	→	терен

Прочитайте в особах.

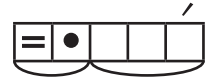
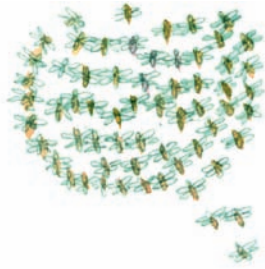
б о б р и
в і д р о

— Брате бобре, бери відро, іди по воду.
— Добре, брате бобре, а ти іди по дрóва.

Доповни подані звукові схеми.

Виконай за зразком.

Handwriting practice on blue-lined paper. The first row shows the letter 'р' with a stroke order arrow and several examples. The second row shows 'р' followed by dotted 'р' for tracing. The third row shows 'ра' followed by dotted 'ра'. The fourth row shows 'ре' followed by dotted 'ре'. The fifth row shows 'ри' followed by dotted 'ри'. The sixth row shows 'ру' followed by dotted 'ру'. The seventh row shows 'три' followed by 'риг'. The eighth row shows 'пора' followed by 'пара'. The ninth row shows 'Три брати.' followed by a blank space. The tenth row shows the letters 'б', 'м', 'н', 'а', 'у', 'в' in blue. The eleventh row shows 'бобер' followed by 'дрова'.

Прочитай. Добери слова до поданих звукових схем.

ТРИ БРАТИ

Роман, Петро і Володимир — три брати.

Роман наловив
риби на обід.

Брат Романа Петро
рубав дрова.

Брат Романа і Петра
Володимир варив обід.

Брати робили роботу добре.

Прочитайте вірш. Розгляньте й обговоріть ілюстрацію. Складіть розповідь про родину.

ДЕРЕВО РОДУ

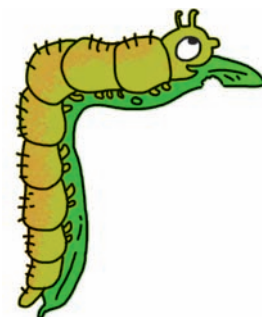
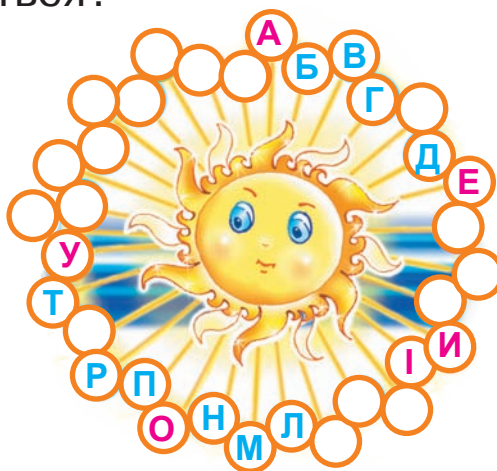
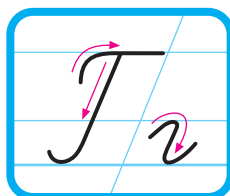
РОДИНА

В на • — родина немалá:
рідні браті і • е • тра,
мама, тато, баба, дід,
і прабаба, і прадід.

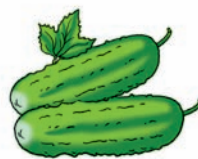
Звуки [г], [г']. Буква Г, г

- ❓ Кого зображено на малюнку? Розглянь звукову схему слова *гусінь*. Назви перший звук. Якою буквою він позначається?

- ✎ Побудуй звукові схеми назв зображених об'єктів. Визнач місце звуків [г], [г'] у словах.

- Прочитай. Поміркуй, які букви пропущено в словах.

г о р о

Гав!
Гав-гав!

о б а а

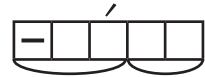
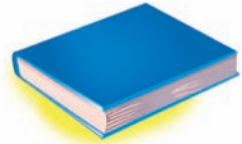
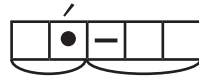
г у а

Га-га-га!
Ге-ге-ге!

Доповни подані звукові схеми.

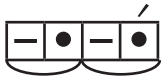

Виконай за зразком.

Handwriting practice on blue-lined paper with slanted lines. The first row shows a red arrow indicating the stroke direction for the letter 'r', followed by several dashed 'r's for tracing. The second row shows the letter 'r' followed by vertical bars and dashed 'r's. The third row shows the words 'га га' and 'гав гав' in cursive. The fourth row shows 'гу гу' and 'гур гур'. The fifth row shows 'ге ге' and 'го го'. The sixth row shows 'гуг' and 'гора'. The seventh row shows 'пагорб' and 'плуг' in blue. The eighth row shows 'Пам'и гриди.' in cursive.

Прочитайте. Доберіть слова до поданих звукових схем. Складіть розповідь про розваги дітей, скориставшись малюнком та поданими словами.

Еге!
Еге-ге!

Угу! Угу-гу!

Гоп-гоп!
Гуп-гуп!

Ага!
Агов!

Гов!

Іго-го!
Гі-гі!

га́мір

гора

луг

ві́гін

гарт

го́мін

горб

плуг

ві́гин

гурт

гра

па́горб

друг

вигина́ти

гурто́м

Прочитай. Доповни речення.

го-ро-ді-ли
го-рб-ди-на
го-ро-бі-на

гімн
гітара
лагідно

Ганна
Галина
Гнат
Григір
Ігор
Олег

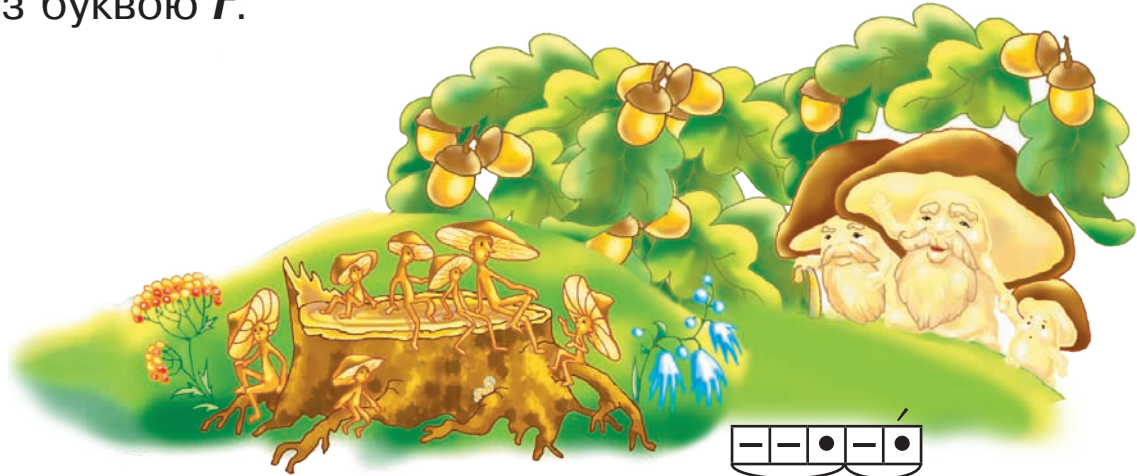

ГОРОД

Ігор, Ганна, Олег і Галина гуртом город городили. На городі вродили _____, _____, _____. От городина! Ого-го!
Город радо багаті дари дарував.

Розгляньте малюнок. Доберіть слово до поданої звукової схеми. Прочитайте речення. Назвіть слова з буквою **г**.

Побігли білі гриби під дуби.
А там на пні гріли ноги руді гриби.

Виконай за зразком.

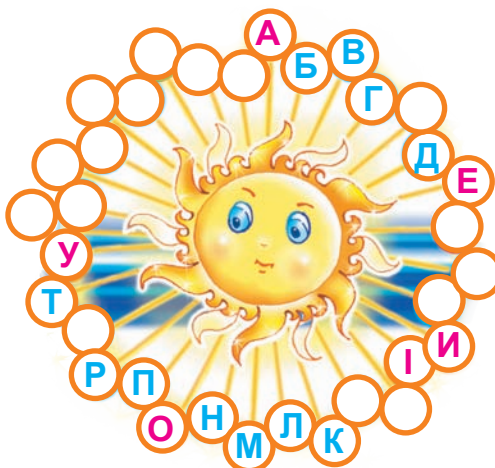
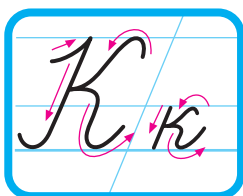
Handwriting practice on blue-lined paper. The first row shows the letter 'Г' with stroke order arrows. The second row shows 'Г' and 'г'. The third row shows 'Га Га' and 'Гу Гу'. The fourth row shows 'Гн Гн' and 'Ги'. The fifth row shows 'Ганна' and 'Галма'. Below this is the sentence 'Ганна і Гнат на городі.' with a dashed 'Г' and a downward arrow pointing to the second letter 'н'.

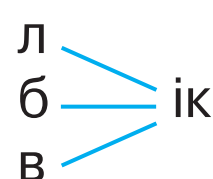
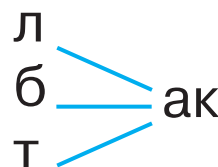
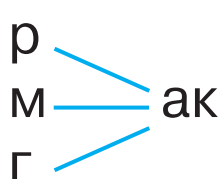
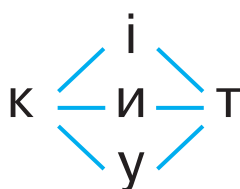
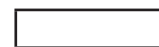
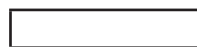
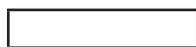
Звуки [к], [к']. Буква К, к

- ❓ Кого зображено на малюнку? Вимов звуки у слові *КОТИК*. Назви звук, який повторюється у слові кілька разів. Якою буквою він позначається?

Кк

- ✎ Побудуй звукові схеми назв зображених малюнків. Визнач місце звуків [к], [к'] в словах.

бук

кріт

круг

крок

крам

лук

кріп

крук

кров

кран

Доповни подані звукові схеми.

Виконай за зразком.

Handwriting practice area with blue lines and slanted guides. It contains several rows of cursive letters and words for tracing and copying.

Row 1: *к к к к к к к к*

Row 2: *к к к к к к к к*

Row 3: *к к к к к к к к*

Row 4: *к к к к к к к к*

Row 5: *к к к к к к к к*

Row 6: *к к к к к к к к*

Row 7: *к к к к к к к к*

Row 8: *к к к к к к к к*

Row 9: *к к к к к к к к*

Row 10: *к к к к к к к к*

Row 11: *к к к к к к к к*

Row 12: *к к к к к к к к*

Row 13: *к к к к к к к к*

Row 14: *к к к к к к к к*

Row 15: *к к к к к к к к*

Row 16: *к к к к к к к к*

Row 17: *к к к к к к к к*

Row 18: *к к к к к к к к*

Row 19: *к к к к к к к к*

Row 20: *к к к к к к к к*

Row 21: *к к к к к к к к*

Row 22: *к к к к к к к к*

Row 23: *к к к к к к к к*

Row 24: *к к к к к к к к*

Row 25: *к к к к к к к к*

Row 26: *к к к к к к к к*

Row 27: *к к к к к к к к*

Row 28: *к к к к к к к к*

Row 29: *к к к к к к к к*

Row 30: *к к к к к к к к*

Row 31: *к к к к к к к к*

Row 32: *к к к к к к к к*

Row 33: *к к к к к к к к*

Row 34: *к к к к к к к к*

Row 35: *к к к к к к к к*

Row 36: *к к к к к к к к*

Row 37: *к к к к к к к к*

Row 38: *к к к к к к к к*

Row 39: *к к к к к к к к*

Row 40: *к к к к к к к к*

Row 41: *к к к к к к к к*

Row 42: *к к к к к к к к*

Row 43: *к к к к к к к к*

Row 44: *к к к к к к к к*

Row 45: *к к к к к к к к*

Row 46: *к к к к к к к к*

Row 47: *к к к к к к к к*

Row 48: *к к к к к к к к*

Row 49: *к к к к к к к к*

Row 50: *к к к к к к к к*

Row 51: *к к к к к к к к*

Row 52: *к к к к к к к к*

Row 53: *к к к к к к к к*

Row 54: *к к к к к к к к*

Row 55: *к к к к к к к к*

Row 56: *к к к к к к к к*

Row 57: *к к к к к к к к*

Row 58: *к к к к к к к к*

Row 59: *к к к к к к к к*

Row 60: *к к к к к к к к*

Row 61: *к к к к к к к к*

Row 62: *к к к к к к к к*

Row 63: *к к к к к к к к*

Row 64: *к к к к к к к к*

Row 65: *к к к к к к к к*

Row 66: *к к к к к к к к*

Row 67: *к к к к к к к к*

Row 68: *к к к к к к к к*

Row 69: *к к к к к к к к*

Row 70: *к к к к к к к к*

Row 71: *к к к к к к к к*

Row 72: *к к к к к к к к*

Row 73: *к к к к к к к к*

Row 74: *к к к к к к к к*

Row 75: *к к к к к к к к*

Row 76: *к к к к к к к к*

Row 77: *к к к к к к к к*

Row 78: *к к к к к к к к*

Row 79: *к к к к к к к к*

Row 80: *к к к к к к к к*

Row 81: *к к к к к к к к*

Row 82: *к к к к к к к к*

Row 83: *к к к к к к к к*

Row 84: *к к к к к к к к*

Row 85: *к к к к к к к к*

Row 86: *к к к к к к к к*

Row 87: *к к к к к к к к*

Row 88: *к к к к к к к к*

Row 89: *к к к к к к к к*

Row 90: *к к к к к к к к*

Row 91: *к к к к к к к к*

Row 92: *к к к к к к к к*

Row 93: *к к к к к к к к*

Row 94: *к к к к к к к к*

Row 95: *к к к к к к к к*

Row 96: *к к к к к к к к*

Row 97: *к к к к к к к к*

Row 98: *к к к к к к к к*

Row 99: *к к к к к к к к*

Row 100: *к к к к к к к к*

Назвіть слова, у яких «заховалися» подані склади.

ка		ак	
ко		ок	
ку		ук	
кі		ік	
ки		ик	
ке		ек	

Прочитай і порівняй.

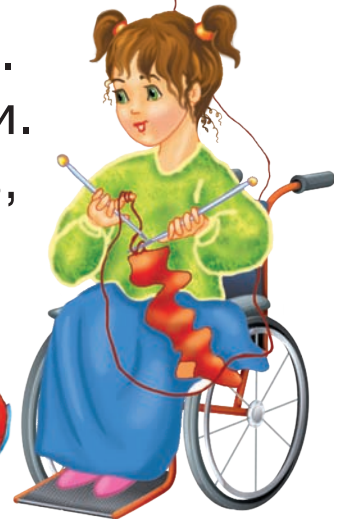
ака	→	атака
око	→	кóкон
уки	→	ру́ки
іки	→	лі́ки
ики	→	варéники
еке	→	крéкер

Прочитай вірш. Вивчи його напам'ять.

Клубок

Котив котик клубок по колу.
Не було нудно котові ніколи.
Бо коли котик клубок котив,
котик добре діло робив.

Прочитайте, замінюючи малюнки словами. Додаток слова до поданих звукових схем. Складіть розповідь за малюнком.

У ДВОРІ

Кво • ка квоктала: «Кво-кво-кво!»
Корова давала нам молоко.
Котик по двору водив.
Бурко у дворі котика ловив.
А котик ловив малу.
Півник викрикував:
— Ку-ку-рі-ку!

Складіть речення за малюнком. Доберіть слово зі звуком [к] до поданої звукової схеми.

Виконай за зразком.

К К К К К

Кк Кк Кк

Кк Кк Кк Кк

Канів

Крими

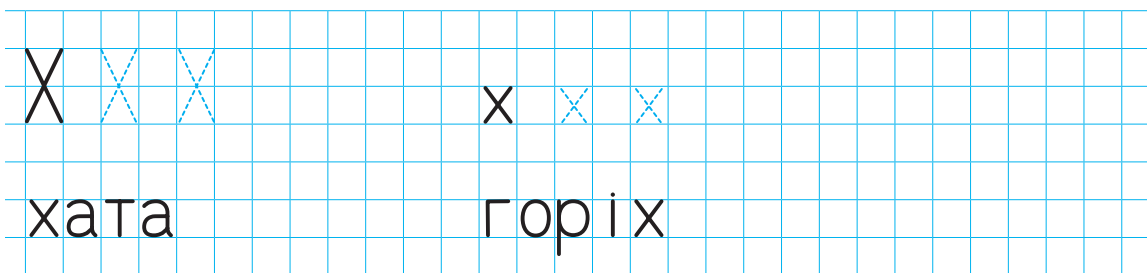
Карпати

Котик клубок котив.

Надрукуй.

Склади кілька речень за малюнком та поданими словами.

д а х

т р і х а

п т а х и

Кахи-кахи!
Пах-пах!

Ках-ках!

х а т и н а

Прочитай і порівняй.

аха —————> невда́ха

охо —————> мохові́к

уха —————> му́ха

ихо —————> ті́хо

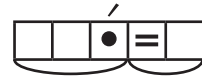
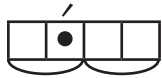
ихі —————> ві́хід

ахи —————> птахи́

Доповни подані звукові схеми.

Виконай за зразком.

о о х х х х

х х хх хх

хх хх ох ох

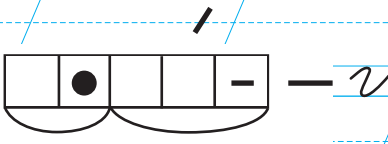
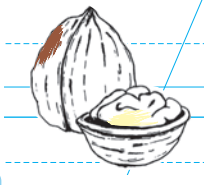
ох ох ех ех

хл хлі

дух хор

келіх мох

хмара **ховрах**

ах	ух	ох	их	іх	хі
дах	дух	горóх	кéлих	міх	хід
птах	пух	пóрох	крíхта	горіх	хімік

ОХ

Ходив дідок Ох,
водив діток двох,
двох Охів малих,
діток дорогих.
Ходили ті Охи,
охали потрохи.
«Ох» та «ох»,
«ох» та «ох»!

Губим «охи» і горох,
та трохи горіхів
діткам на потіху.
Хіба ви нітрохи
не ловили «охів»?
«Ох» та «ох»,
«ох» та «ох»!
У бороді Оха — мох!

Ох-ох-ох!
Ох-ох!
Ох!

Що губили Охи?

Розкажи, що зображено на малюнку. Добери слово до поданої звукової моделі. Склади речення за поданою схемою.

ХВАЛА ХЛІБОВІ

Бабина хата пахне хлібом. Хліб пахне полем, подихом молодих вітрів. Коли баба пекла хлібину, то говорила:

— Хвала хлібові!

А мені хліб пахне бабиними руками.

У нім бабине тепло і тепло рідного дому.

Прочитай і запам'ятай.

У хліба велика родина.
Хлібина в домі — голова.

Складіть речення за малюнком. Доберіть слова зі звуком [х] до поданої звукової схеми.

Виконай за зразком.

Х Х Х Х Х Х Х

Х Х Х Х Х Х Х

Хи Хи

Хи Хи

Ох!

Ух!

Харків

Харитон

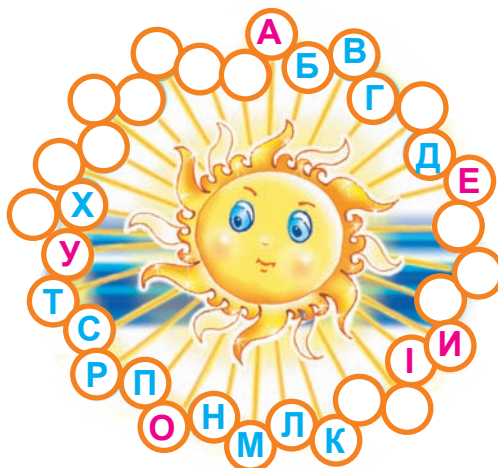
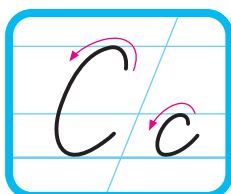
Хвала хлібові!

Х

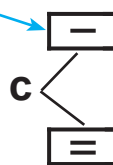
Звуки [с], [с']. Буква С, с

Розглянь малюнок і схему. Вимов звуки у слові *сир*. Назви перший звук. Якою буквою він позначається?

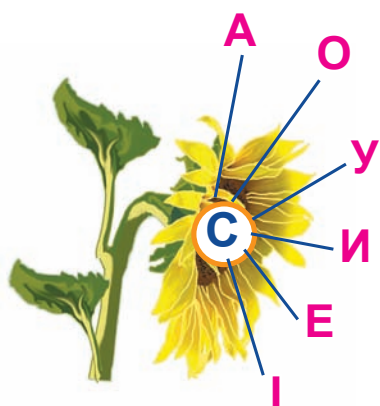
Сс

З'єднай за зразком.

Утвори склади і слова. Прочитай.

ла
ма
ри
лу

ска

сон
сан
син
сир

рис
лис
тис
спис

сніг
сміх

стіг
поспіх

Надрукуй.

С	О	О	с	с	с					
СО	→	М	→	СОМ	МА	→	С	→	ЛО	→
С	І	→	М	→	С	→	ЛО	→	ВО	→

Прочитай. Поміркуй, які букви пропущено в словах.

с о н е к о

сам
собі
себе
усі
усім
усе

с и н и к а

с у н и к а

Тарасе, ходи до нас!
Опанасе, лови нас!

Тосі! Тосі!
Дві долоні
мило плескали
у доні.

Прочитай. Поміркуй і розшифруй.

2 5 1 4 3
У лісі на пні М А С Л О.

Доповни подані звукові схеми.

Виконай за зразком.

Handwriting practice grid with the following words and syllables:

с с с с с с

с с с   сс сс сс

са са са   ас ас

су су   се се

сл сл   слва

ст ст   стил

сосна

слова

ласка   **спис**

Прочитайте. Обговоріть, які колискові ви знаєте.

КОЛИСКОВА

Колисала мати сина,
сонків стиха все просила:
— Сонки-дрімки — у голівку,
білі квіти — на долівку,
колисанки — у колиску,
молока — котові в миску.
Буде котик воркотати,
а дитина буде спати.
Спи, сину, спи.
Спи, дитино, спи.

СОН І СОНКО

Сон, і Сонко, і Дрімота
стали тихо коло плоту.
Буде Сонко снити сни
про веселі дні весни.

Бо весна-красна
силу принесла,
і тепло, і квіти,
аби раділи діти.

Розгляньте малюнок і обговоріть:

1 група — які тварини сплять взимку;

2 група — які тварини шукають собі поживу.

Прочитай. Дай відповіді на запитання після тексту.

ЛІС У СНІ

Ліс у сні. Біло-біло кругом.

Сон сповив ставок, струмок, дерева.

Поснули комахи, борсуки, ведмеді.

Не спав лис. Лісам не слід спати. Лисові пахне гусак у селі. Тому лисові не до сну!

Хто спав у лісі?

Хто в лісі не сховав свого хвоста?

Розділи речення на слова.

Спав лис, спалилися.
Сніснили, сніснули.

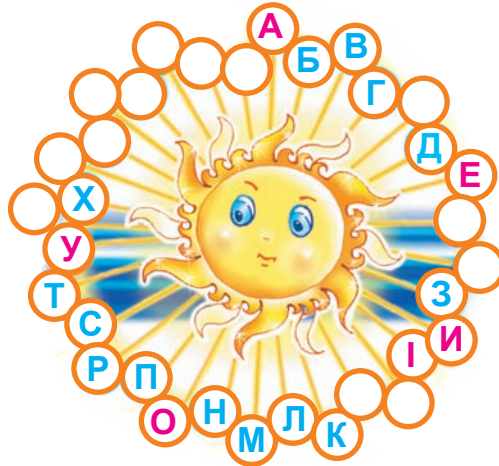
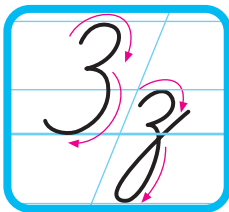

Звуки [з], [з']. Буква З, з

Кого зображено на малюнку? Вимов звуки у слові *заєць*. Назви звук, яким починається слово. Якою буквою він позначається?

Зз

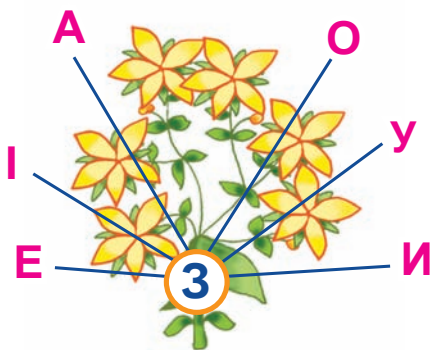

Побудуй звукові схеми назв зображених об'єктів. Визнач місце звуків [з] і [з'] у словах.

аза	→	казán
азо	→	вазón
озо	→	озón
узо	→	вúзол
ізе	→	візерунок

Надрукуй.

З	З	З	З	З	З	
З	И	М	А	В	І	З

Прочитайте і обговоріть вірші-заклички. Спробуйте дати відповідь на запитання.

З О З У Л

Зозуле, зозуле,
ти взимку
не кувала,
на білу березу
не сідала, —
де ти зимувала?

Березо, березо,
ти влітку зеленіла,
восени
золотим листом
бриніла,
а куди ти взимку
всі листки поділа?

Б Е Р Е З А

Утвори слова з літер слова *ковзани*. Надрукуй.

К	О	В	З	А	Н	И	→	К	О	З	А	→

Прочитай. Упиши пропущені букви.

□ іна ро□ повідала рі□ ні ка□ ки.

Розгляньте малюнок. Доберіть слова до поданих звукових моделей. Прочитайте вірш. Складіть речення за схемами, поданими нижче.

ЗИМА

Зима засипала снігами
луги, ліси, високі гори.
Заснув потік.
Зимові квіти —
морозом
зіткані узори —
за вікнами
заквітували.

└─── .

└─── ─── .

Прочитай речення, розділяючи його на слова.

Зима морозом зимувала.

Вивчи закличку напам'ять.

Морозе, морозе,
зміни сани на воза:
будемо зиму замикати —
весну закликати.

❓ Прочитай (послухай) і відгадай загадки.

ЗАГАДКИ

Цілу нічку він не спав —
вікна нам розмалював. (Мороз)

Летіли зірнички,
обліпили личка.
(ИЖНИЖІНС)

Біленька бабуся
білим пір'ям потрусила,
землю дбайливо, як пташку,
укрила. (вмиЄ)

👨👩👧 Розгляньте малюнок. Складіть розповідь про ново-річно-різдвяні свята.

Складіть речення за малюнком. Доберіть кличку козі до поданої звукової схеми.

Виконай за зразком.

З З З З З З

З З З

Зз Зз Зз

За За

Зе Зе

Зв

Зл

Зі

Зіна

Зима зимувала.

К к

Б б

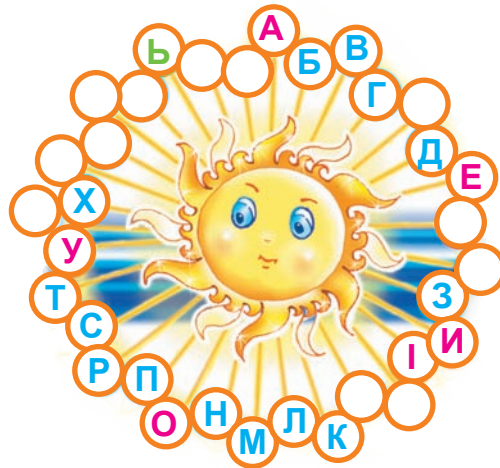
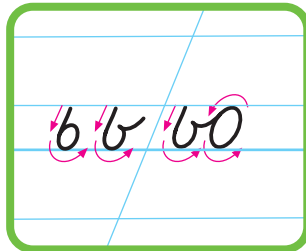
З з

Буква ь (знак м'якшення)

- ❓ Кого зображено на малюнку? Вимов звуки у слові *півень*. Назви м'які звуки у слові. Які букви позначають м'якість приголосних?

ь ьо

- Побудуй звукові схеми назв зображених об'єктів.

С-СЬ
СО-СЬО
З-ЗЬ
ЗО-ЗЬО

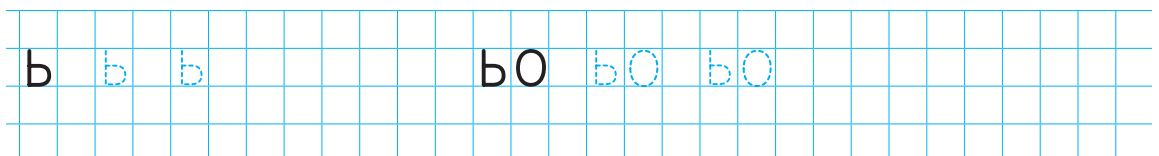
Л-ЛЬ
ЛО-ЛЬО
Н-НЬ
НО-НЬО

ЛОС
КІН
СІЛ
ДЕН

ь

Надрукуй.

Прочитайте. Складіть речення за малюнками та поданими словами.

дале́ко —
блі́зько

го́лосно —
тихе́нько

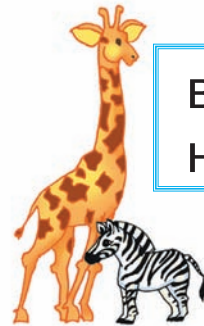
скоре́нько —
помале́ньку

сумне́нько —
веселе́нько

вели́ка —
мале́нька

висо́ка —
низька́

Прочитай. Упиши пропущені букви.

Сів Сен□ на пен□ і просидів увес□
ден□.

Прочитай. Назви́ слова з **ь**, **ьо**.

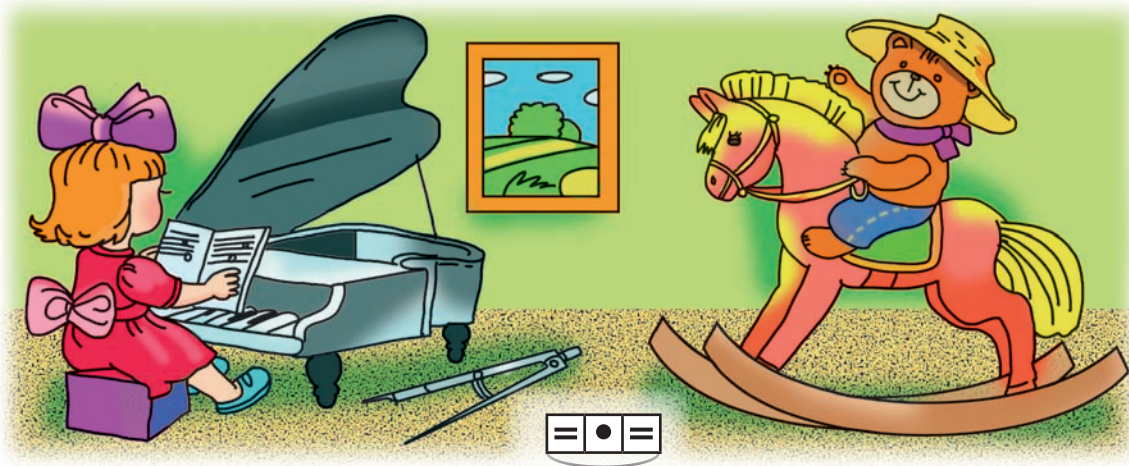

ЗБИРАЛА МАРУСЕНЬКА

Збирала Марусенька
квітонькі біленькі,
а Павлусь і Петрусь
квітонька́м раденькі.

Складіть речення за малюнком. Доберіть слово до поданої звукової схеми.

Виконай за зразком.

б б б б б б б б

б о бо бо бо бо бо бо

кінь лось

збо нбо

льон

квіт — вітень

трав —

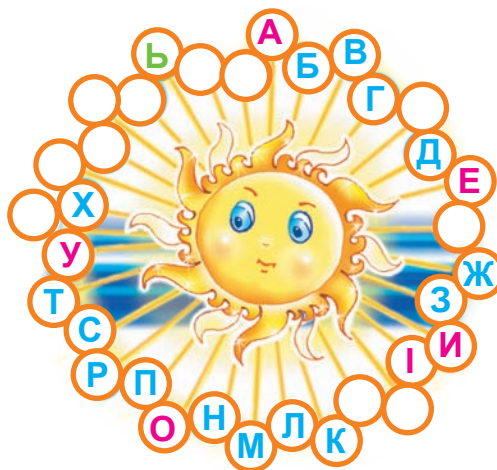
Гарненький льон у полі.

Г

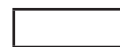
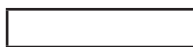
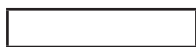
Звуки [ж], [ж']. Буква Ж, ж

- ❓ Кого зображено на малюнку? Вимов звуки в слові жук. Назви перший звук. Якою буквою він позначається?

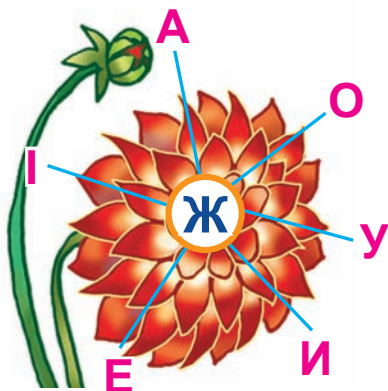
Жж

- ✎ Побудуй звукові схеми назв зображених тварин. Визнач місце звука [ж] у словах.

- 📖 Утвори склади і слова. Прочитай.

ді
ме
ро
са
ду

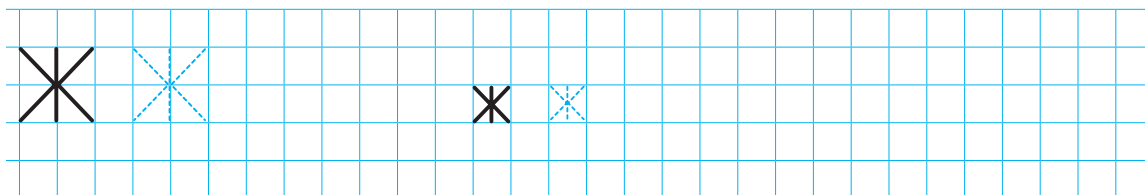
жа

лож
дуж
ніж
стеж
книж

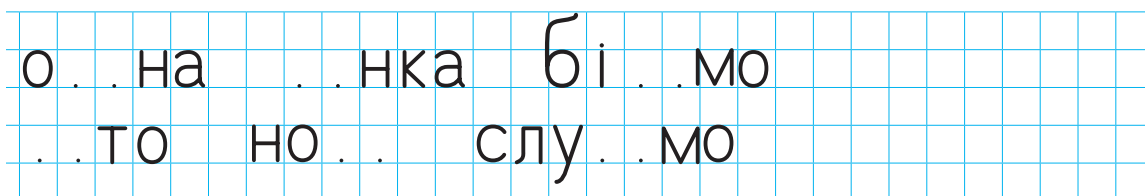
ка

Надрукуй.

Упиши пропущені **жи** або **жі**.

Прочитай. Доповни речення. Розкажи про свою улюблену книжку.

КНИЖКА

У мене дуже гарна книжка — про дружбу песика Рижика і котика Жмурка. Ми вже ту книжку гортали, та тільки всіх літер не знали і книжку не _____.

Доповни подані звукові схеми. З одним словом (на вибір) склади речення.

Виконай за зразком.

Handwriting practice on slanted blue lines. The first row shows the sound scheme 'жжжжжж' with a pink arrow pointing to the first 'ж'.

Examples of words written in cursive:

- жж жж
- жа жа
- іж іж
- ож ож
- жу жу
- ву ву
- мі мі
- ні ні
- жоржина
- урна
- уро

Final words to be written in blue:

- жаба
- кажан

Прочитай. Назви слова з літерою **ж**.

ЖАБА І ЖУРАВЕЛЬ

Жаба живе у болоті.
Журавель живе коло води.
Журавель ловить жаб.
Жах! Жаль жабок!
І журавлика жаль,
коли в болоті
нема жабок.

ВЖЕ ЗИМА

Вже зима. Вужі, жуки,
жабки, рибки, слимаки
до весни усі поснули
і про літо вже забули.

Аж коли весна приліне,
жабка віплигне з болота.
Жовті квіти коло плота
молода весна розкине.

Обговоріть, що спільне у цих текстах. Чим відрізняється оповідання від вірша?

Прочитай. За змістом тексту та ілюстрацією склади речення за поданими нижче схемами.

ЖОРЖИНА І ЖУК

Жоржина росла в саду. Вона була жовто-оранжева.

У квітку жоржини заліз жук. В теплі дні там жукові не було жарко.

Восени він заснув у жоржині, бо взимку всім жукам треба спати.

Хтось обережно накрив жука сухим листком. Жоржина ніжно пригорнула мало-го, сховалась під снігом і теж заснула.

Спить жук і жде весни.

└ _ _ _ .
└ _ _ _ .
└ _ .

бережливо
уважно
поважно

Вивчи скоромовку напам'ять.

Жмúрки в пíжмурки жмуркува́ли.

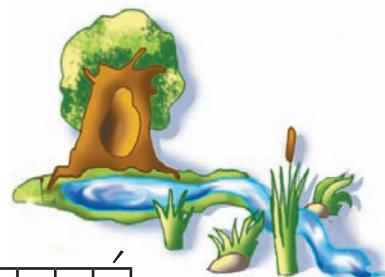

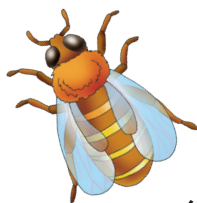
Звуки [дж], [дж']

- ? Розглянь малюнок і звукову схему. Вимов звуки у слові *джерело*. Назви перший звук. Якими буквами він позначається?

дж

Познач місце звука [дж] у поданих схемах.

Прочитай склади і слова.

адж ідж
удж идж
одж едж

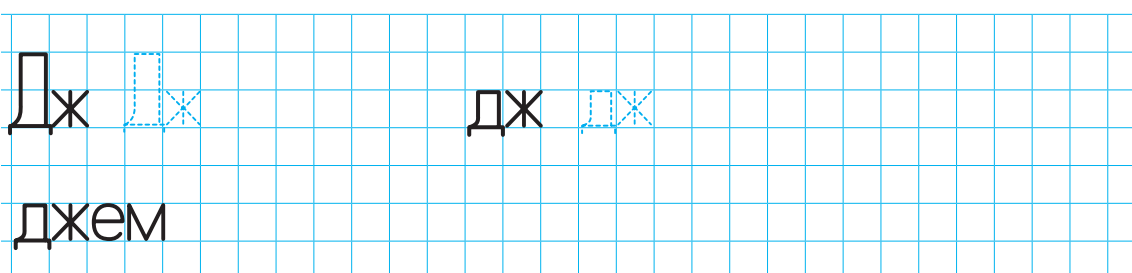
джа-джа
джу-джу
джо-джо
джі-джі

хо
си
во
ра

Джу

Надрукуй.

Прочитайте. Поміркуйте, чи відповідає вірш ілюстрації. Опишіть Джуджа.

джмелик

джміль

бджола

ДЖМІЛЬ ДЖУДЖ

Джмелику, джмелику, де літав?
А ти мого Джуджа не видав?
В Джуджа крила маленькі,
ніженьки слабенькі, —
аби не заблукав!

Бджілонько, бджілонько, де літала?
А ти мого Джуджа не видала?
В Джуджа крила маленькі,
ніженьки слабенькі, —
аби не заблукав!

Вивчи скоромовку напам'ять.

У джерелі джерельна вода.

Складіть речення за малюнком. Доберіть слово до поданої звукової схеми.

Виконай за зразком.

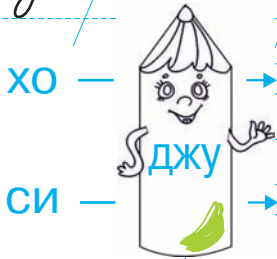
дж дж дж дж дж

дж дж удж удж

джи удж

джерело

джміль

У джерелі холодна вода.

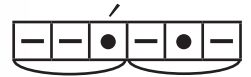
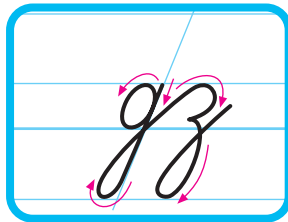
у

Звуки [дз], [дз']

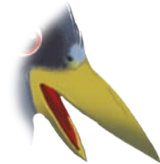
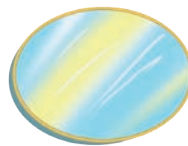

Що зображено на малюнку справа? Вимов звуки у слові *дзвоник*. Назви перший звук. Якими буквами він позначається?

ДЗ

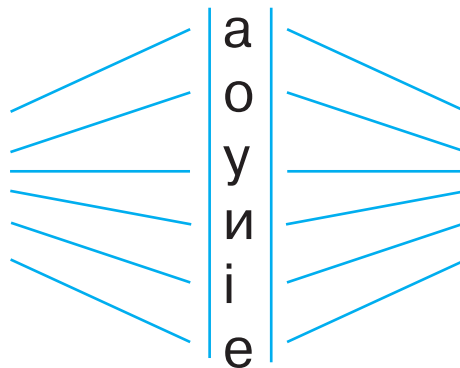

Познач місце звуків [дз], [дз'] у поданих схемах.

Утвори склади і слова. Прочитай.

ДЗ

ДЗЬ

Д З В І Н

Д З В О Н И К

ДЗВІН	
ДЗВІН	ОК
ДЗВІН	О.ОК
ДЗВІН	КО
ДЗВЕ	НІТИ

Надрукуй.

Розгляньте малюнок. Прочитайте. Поясніть, що таке *дзбан*. Яким словом його можна замінити?

д з б а н

У Дзвінки — дзбан,
у джмеліхи — дзеркало,
у бджоли — мед.

д з е р к а л о

Прочитай. Назви слова зі звуками [дз], [дз'].

ДЗВІНОК

Дзвенить дзвінок:
— Дзелень! Дзелень!
Бадьоро дзенькіт будить день.
— Дзу-дзу! —
то бджілка задзвонила
і ставу дзеркало збудила.
Дзвінкі озвались голоси —
бринить роса і дзвін коси:
— Дзінь-дзілінь!
— Дзень-дзелень!

Відшукай на малюнку предмети, у назвах яких є звуки [дз], [дз']. Якому слову відповідає подана звукова схема?

Виконай за зразком.

дз дз дз дз

дза дза дза

дзу дзу дзу

дзв дзв дзв

дзр дзр дзр

дзвоник

дзьоб

дзенькіт

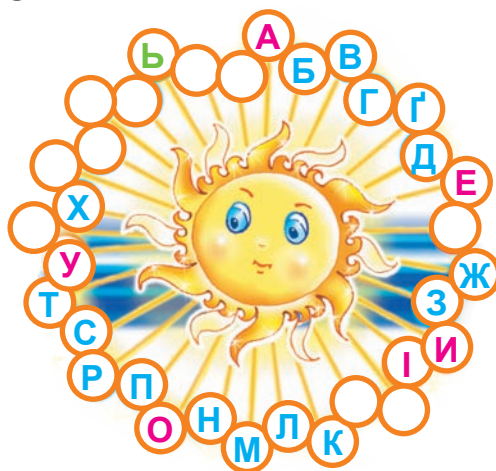
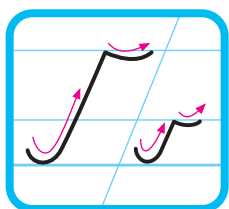
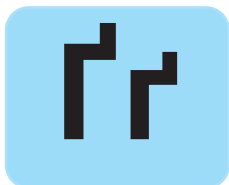
... ркало кукур ...

Дзвенить бадьоро дзвінок.

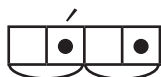
Д

Звуки [ґ], [ґ']. Буква Ґ, ґ.

- ❓ Розглянь малюнок і звукову схему. Вимов звуки у слові *ґудзик*. Назви перший звук. Якою буквою він позначається?

- ✎ Доповни звукові схеми назв поданих об'єктів.

- 📖 Прочитай склади і слова.

аґ	оґ	ґо-ґо	ґа-ґа
уґ	іґ	ґі-ґі	ґу-ґу
иґ	еґ	ґи-ґи	ґе-ґе

ґ е д з ь

ґ а в а

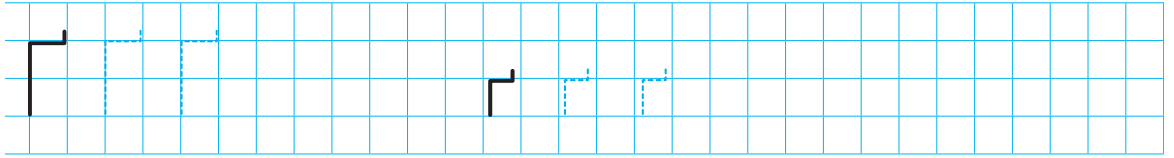

ґ а н о к

Надрукуй.

Упиши пропущені букви в словах.

Г ава на Г анку пекла запіканку.

Прочитайте. Обговоріть, що означає «ловити ґав».

ҐАВ І ҐАВА

Ґава аґрус рвала,
синові казала:

— Не лови ти, сину, ґав —
може б, аґрус ти зірвав?
А на ґанку добре ґаву, —
ґав барвисту дзиґу мав,
тому аґрусу не рвав!

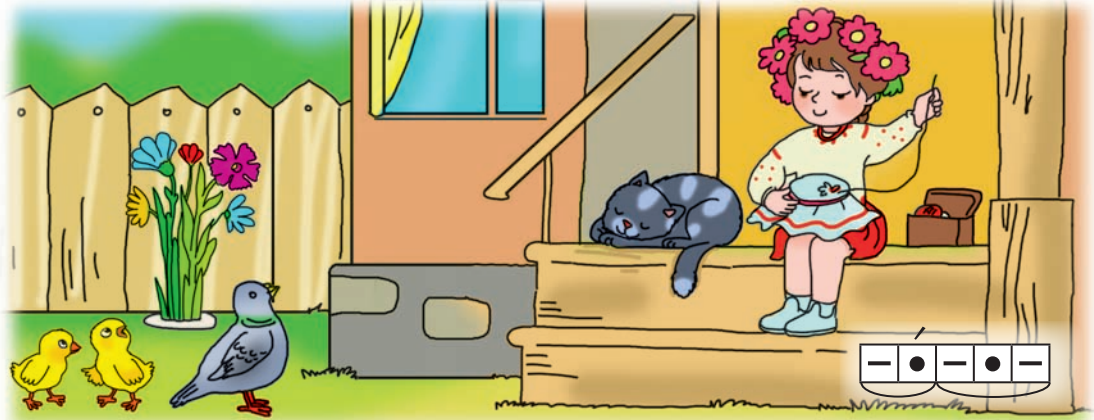

Вивчи скоромовку напам'ять.

Ґудз ґудзувати — не заґудзувати.

Складіть речення за малюнком. Доберіть слово зі звуком [г] до поданої схеми.

Виконай за зразком.

g g g g g g g g g g

га га га га га га га га га га

ав ав ав ав ав ав ав ав ав ав

G G G G G G G G G G

Га Га Га Га Га Га Га Га Га Га

Гу Гу Гу Гу Гу Гу Гу Гу Гу Гу

ге ге ге ге ге ге ге ге ге ге

гв гв гв гв гв гв гв гв гв гв

гава гав гав гав гав гав гав гав гав гав

гавт гавт гавт гавт гавт гавт гавт гавт гавт гавт

гзига гзига гзига гзига гзига гзига гзига гзига гзига гзига

газда газда газда газда газда газда газда газда газда газда

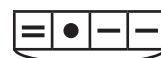
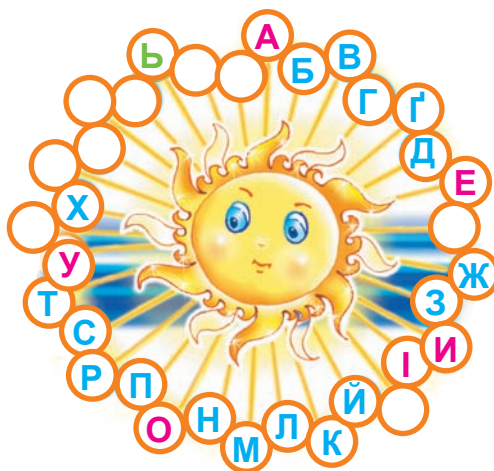
Гава гав ловила.

G G G G G G G G G G

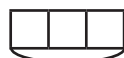
Звук [й]. Буква Й, й

- ❓ Яку рибку зображено на малюнку? Вимов звуки у слові *йорж*. Назви перший звук. Якою буквою він позначається?

Йй

Познач місце звука [й] в поданих схемах.

да
па
рі
мі

Й

май
бай
лій
сой

ка

Ай!
Ой!
Ей!
Гой!

Агей!
Егей!
Ай-ай-ай!
Еге-гей!

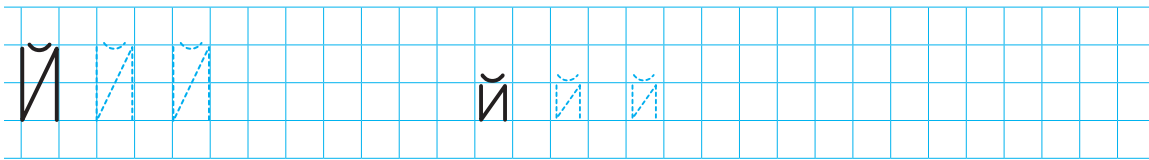
ма →   н
ра   **ЙО**   нез
ма   р

бо   мий
зна   **ЙО**   зний
сер   вий

рай
край
коровай

Надрукуй.

Упиши пропущені букви в словах.

Андрі□

Матві□

Сергі□

□осип

Прочитай. Розкажи, який гай у різні пори року.

Ось гай. Узимку він білий.
а влітку — зелений.
Восени — сумний,
навесні — веселий.

Гей-гей! Гай-гай!
Ходімо в гай!
У гай-гайок ходімо,
танок там заведімо,
і пісеньку співаймо,
і весну закликаймо!

Вивчи скоромовку напам'ять.

Летіла сойка
та попід небесонька,
та сіла сойка на сосноньку.

Доберіть слово за малюнком та поданою звуковою моделлю. Складіть речення з цим словом за схемою.

Виконай за зразком.

Handwriting practice on blue-lined paper. The first row shows the word 'ліс' with stroke order arrows and a blue 'й' with stroke order arrows. Below are several rows of words written in cursive, with some words in blue:

- ой ой ай ай
- ей ей ій ій
- рій гай
- край айва
- напій байка

At the bottom, there is an illustration of a small bird and a phonetic scheme for the word 'ліс': a box with a dash, a box with a dot, a box with an equals sign, and a dash followed by a 'с'.

Прочитай і порівняй.

рій	рий	най
крій	крий	знай
вікрій	відкрій	пізнай

Прочитай. Назви слова з буквою **й**. Поміркуй, чому дітям радять пити молоко.

ГОГОЛЬ-МОГОЛЬ

Гоголь-моголь — голь-голь-голь! —
на сніданок пив король.
В королеви свій напій —
сік із агрусу терпкий.
Молоко ви, дітки, пийте,
виростаєте і радійте!

Прочитайте вірш в особах. Обговоріть, що із зображеного на малюнку створене руками і розумом людини. Доберіть слова до поданих звукових схем.

СЛУХАЙ, МІЙ МАЛИЙ!

— Слухай, друже мій малий! —

мовив мені котик мій. —

Все на світі ти умій,

все обдумай, зрозумій,

пізнавай, оберігай

рідний дім і рідний край.

— Милий котику, давай —

ти мені допомагай!

Сторінки хвостом гортай —

тайни світу відкривай!

Може, сходимо в музей, —

у казковий світ ідей?

Доповни подані звукові схеми.

Виконай за зразком.

Handwriting practice on blue-lined paper. The first row shows the cursive letters 'й' and 'ю' with arrows indicating stroke direction. The second row shows 'й' and 'ю' followed by 'йю' and 'юй'. The third row shows the word 'Йосип'. The fourth row shows 'йод' and 'гайок'. The fifth row shows 'йорж' and 'Гуйок'. The sixth row contains the sentence 'Йосип і Андрій були у гайку.' with a blue arrow pointing to the word 'гайку'. The seventh row shows 'дере...' and 'Га. гар..'. The eighth row shows 'дере...' and 'Га. гар..'.

Навчальне видання

ЧУМАРНА Марія Іванівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

БУКВАР

**Навчальний посібник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти**

(у 5-ти частинах)

Частина 3

Навчальний посібник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головний редактор *Богдан Будний*
Редакторки *Наталія Шост, Ірина Чорненька*
Художниці *Вікторія Дунавва, Віра Чипурко*
Обкладинка *Ростислава Крамара*
Художній редактор *Ростислав Крамар*
Технічна редакторка *Неля Домарецька*
Комп'ютерна верстка *Галини Кузів*

Підписано до друку _____. Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбо-відб. 26,88.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4221 від 07.12.2011 р.
Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002

